

История с орех

Баба ми се обади и каза, че имала изненада за нас, да отидем да ги посетим. Съвсем в нейния стил. Тя е била журналист, има много „връзки“ и винаги успява да намери нещо изключително, което ни поднася с амплomb. Баба ми е жена на празниците, изненадите, фойерверките.

И така, сега сме се събрали – майка, баба, прабаба и аз - около кръглата маса в нейната кухня. Баба е облякла една от нейните жарсени рокли на цветя и си е сложила червило. Седим около масата и водим лежерен разговор за ежедневни неща. Но всички знаем, че баба изчаква своя момент, уж изглежда, че е забравила за изненадата, но всъщност всичко е прелюдия към нея. Истинска артистка е моята баба – режисира момента, оглежда го отвсякъде, създава приятно напрежение и очакване, и едва тогава стига до кулминацията. Чудя се какво ли ще е днес. Помня как, когато бях малка и дядо все още беше с нас, една зима пак така ни покани у тях и извади връзка банани. Тогава не знаех, че това е банан. Гледах с любопитство и интерес този издължен жълт плод, докато баба внимателно обели кората му и тържествено ми го подаде. Помня мекотата му в устата ми и вкуса на ненатрапчива сладост.

- Сигурно си чакала три часа за тези банани! – възкликна тогава майка, на което баба само смигна и каза:

- Имам връзки.

И аз си представих как баба е разпростряла връзки като тези за обувките, но много по-дълги, и в края им са завързани бананите.

Вече знам за „връзките“. От тях идват значими неща, въпреки че в училище никой не ги споменава, когато ни говорят за предимствата и

благините на социалистическия строй. Знам също, че на невидимите им краища могат да висят не само банани и книги, а други важни невидими неща – като работа. Или почивка на Слънчев бряг. Това, което не знам, е дали връзките ще ги има и в комунизма, когато всичко ще е общо и безплатно.

- Бабо, какво става с изненадата? – подканвам я след малко и на лицето ѝ се изписва задоволство. Това е нейният момент. Поглежда ме дяволито, отива да хладилника и вади от него малка чинийка, на която е поставен кокосов орех. Виждам я съм ги по телевизията. И на картинка. Но никога на живо.

Баба слага чинийката в средата на масата. Мълчим и гледаме ореха, а баба гледа нас и измерва ефекта от изненадата по лицата ни. Мисля, че остава доволна и казва с тържествен глас:

- Не беше никак лесно. Но – ето!

И като ни поднася ореха, баба сякаш ни поднася света. Виждам африканската джунгла. Виждам високите палми и орехите под листата им. Маймуни, които подскачат от палма на палма и ги подхвърлят, играят си с тях, замерят отгоре местните хора. И хората с тъмна кожа, които събират орехите, носят ги в колибите си, хранят се с тях. А този е стигнал до тук и е акостирал на кръглата маса в кухнята на баба ми в един от крайните столични квартали. Късче от Африка, от жаркото слънце, от другия край на този голям и непознат свят. Къде ли е бил, каква ли е неговата история...

Четири поколения жени седим край масата и съзерцаваме ореха. В нашето семейство образованието на жените има солидна традиция. Прабаба ми е била учителка по български език и литература. Баба – както казах – журналист. Майка е сценарист. А аз уча в елитно училище и също да стана

журналист като баба, и да ида в Африка. Любопитството към непознатото ни е присъщо. Много сме любознателни всичките. И може би затова не особено практични. Но сега трябва да пристъпим към действие. Да стигнем до съкровищата на ореха, скрити под твърдата му повърхност.

Баба приготвя дъска и чаша, и взема един голям нож. Нейна ще бъде честта. Опитва се да пробие кората, но се оказва трудно. Мълчим в напрегнато очакване.

- Дай да ти помогна – предлага майка.

Но не се получава. След малко майка пита:

- Имаш ли отверка?

Баба отива на тавана, където са старите инструменти на дядо. Връща се след десетина минути с тържестуващо изражение и дава отверката на майка. Майка поставя върха ѝ във вдлъбнатината, която са направили с ножа, и започва да натиска и върти. Най-после кората поддава и от малката дупчица пръсва струя мътна течност. Баба грабва чашата и изсипва течността в нея.

После взема отново ножа и започва да се мъчи да го разреже по средата. След още петнайсетина минути усилия успява и орехът се разцепва на две симетрични половини. В едната от тях остава ядката. Тя е бяла и твърда. Баба ми отрязва няколко малки парченца и ги слага в чинийката. После взема чашата с кокосово мляко и я подава на прабаба като най-възрастна сред нас. Тя подушва течността, бръчи нос и отпива. Леко примлясва, преглъща, не казва нищо и подава чашата на мен, видяла нетърпението ми. Вкусът е особен. Различен. Повече ми харесва мисълта, че това е вкусът на Африка, отколкото самата течност. После е майка. И накрая баба. Аз протягам ръка към парченцата в чинийката и захапвам едно. Оказват се твърди и жилави, но иначе вкусът е същият като този на кокосовите стърготини върху локумите, които

майка донесе миналата есен от Турция. Тогава много ми хареса. Но сега ядката е твърде суха и ми е малко трудно да я сдъвча. Виждам, че баба, майка и прабаба също полагат усилия. След като преглъщаме първата хапка, мълчим и мислим как да формулираме усещанията си по най-точния начин. Почти виждам мисловния процес на тези три най-скъпи ми жени, за които словото винаги е било не просто средство, а съдба, орисия.

Прабаба се прокашля леко и казва:

- Това на пътя да го видя, ще го ритна и ще го подмина.